

EKONOMİ POLİTİK

1 Mayıs, Küresel Kriz ve Sendikal Hareketin Hedefleri

Erinç Yeldan, 6 Mayıs 2009

1 Mayıs Dünya Emekçilerinin Birlik ve Dayanışma Günü bu sene küresel çaplı bir krizin ortasında kutlandı. Dünya kapitalizmi son 60 yıldır görülmemiş çapta bir daralmadan geçiyor. İkinci Dünya Savaşı sonrası küresel ekonomi ilk defa bir bütün olarak küçülme yaşıyor. Şu ana kadar görünen o ki, kapitalizmin merkezinde bulunan emperyalist ülkeler kaçınılmaz krizlerini sömürgecilik ve finansal rant oyunları ile erteleme beceresini henüz gösterebilmiş değiller.

2008'in son çeyrek döneminde ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri yüzde 6'lık küçülme gösterdiler. Ekonomik krizin yansımaları Japonya'da yüzde 12, Kore'de ise yüzde 20'lik daralmayla hissedildi. Dünya ekonomisinin imalathanesi konumundaki Çin'de ise büyüme hızı yarı yarıya geriledi; ihracat yüzde 50 düştü.

Tahminlere göre dünya ekonomisinde finansal varlıkların değeri krizin başlangıcı sayılan 2006 Ağustos ayından bu yana 50 trilyon dolarlık bir kayıp yaşadı. Söz konusu rakam bir yıllık dünya toplam üretim gelirin eşit. Sadece Amerika tek başına kendi finansal sistemini ayakta tutmak uğruna 9 trilyon dolara yakın destek paketi kullanıma sokmuş durumda. Tüm dünyada bankaların ve yatırım şirketlerinin kayıpları derinleşerek sürerken Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 2009 sonuna değin dünyada toplam işsiz sayısının 51 milyon kişi daha artacağı uyarısını yapmaktaydı.

İşsizlik tüm dünyada artan bir tehdit olarak algılanırken eski bir reçete dünya sendikal hareketinin önüne sürülürdü: *vatandaşlık ücreti*. Söz konusu kavrama göre, kapitalizmin bu aşamasında istihdamı arttırıcı politikalar gütmek gerçekçi değildir. Dolayısıyla sendikalar eğer itibar kaybetmek istemiyorlarsa “gerçekçi” hedefler izlemelidir. İstihdamın arttırılmasının ya da en azından korunmasının dahi gerçekçi olamayacağı böyle bir konjonktürde sendikal hareket bu hedeften vazgeçmeli, bunun yerine en azından “geçimlik düzeyde” bir ücret yardımını devletten talep etmekle yetinmelidir. Devlet, işsiz kalanlara istihdam yaratmak yerine, “geçimlik düzeyde” bir gelir aktarımında bulunmalı ve işsizleri “vatandaşlık ücreti”yle desteklemelidir.

Sendikal mücadeleyi “istihdam” yerine, “vatandaşlık ücreti” diye anılan devlet sadakasıyla sınırlamaya çalışan “yeni-küreselleşmeci” anlayış, neoliberalizmin emek hareketi içerisine sokmaya çalıştığı *Truva atını* çağrıştırmaktadır. Söz konusu tasarım, özü itibarıyla, emek hareketinin sanayileşme, kalkınma ve ticaret politikalarına ilişkin tüm güncel taleplerinden vazgeçmesi anlamına gelmektedir.

Kapitalizm, kaçınılmaz krizlerini aşabilmek için kar ve ranta dayalı sömürsünü yoğunlaştırırken, emekçilerin aynı zamanda birer tüketici olarak varlıklarını sürdürebilmesini arzu etmektedir. Oysa, bir yandan emeğin sömürülmesini yoğunlaştırırken, emekçiye gelir sağlamadan tüketici olarak yaşatabilme zorunluluğu, kapitalizmin anarşik yapısının ortaya döktüğü ana çelişkilerinin sadece bir tanesidir. Kapitalizm küresel krizi bir yandan emeğin

artan sömürsü ile aşmaya çalışırken, bir yandan da devleti işçilere “vatandaşlık ücreti” sağlaması konusunda göreve çağırmakta; sendikaları da bu tasarımın taşeronu olarak pasifize etmeyi amaçlamaktadır.

Kapitalizmin ve yeni-emperyalizmin ideolojisi olan neoliberal küreselleşmeci anlayış tüm dünyada hızla itibar kaybetmektedir. Küresel kriz 1980 sonrasında ülkemizde ve tüm dünyada hakim kılınan piyasa dogmacılığının ve serbestleştirme, esnekleştirme, özelleştirme ve kuralsızlaştırma ideolojisinin iç yüzünü ortaya dökmüştür.

Türk işçi hareketi 1 Mayıs’ın kitlesele olarak emek ve dayanışma günü olarak kutlanması yönünde göstermiş olduğu kararlılığı, kapitalizmin küresel krizinden çıkardığı derslerle perçinlemelidir.